

I ELS BESAVIS, D'ON EREN?

APUNTS PER A GENEALOGISTES GIRONINS

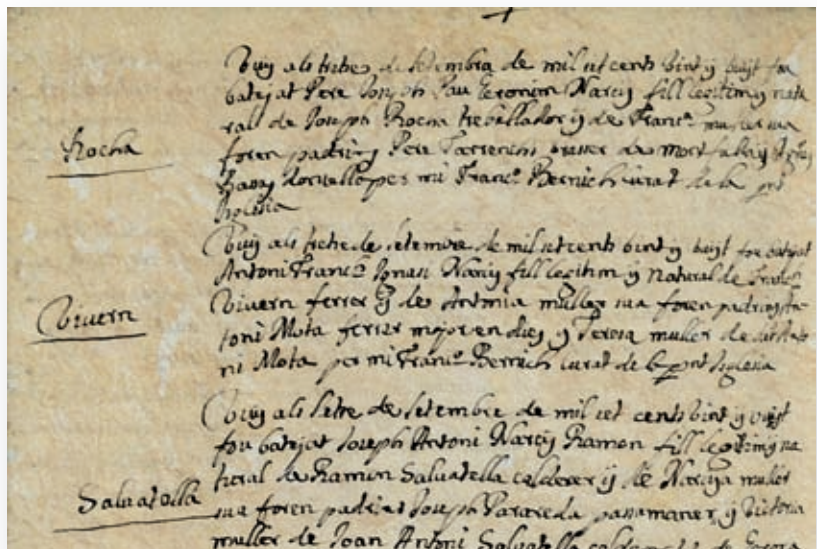
Fa vint anys, quan vaig començar a fer recerques absolutament *amateurs* sobre els meus avantpassats escampats per les comarques de Girona, es va imposar immediatament la consulta als fons de l'Arxiu Diocesà. Va ser un procés iniciàtic a tot un univers de llibres parroquials –baptismes, confirmacions, matrimonis, òbits– i d'altres materials, pacientment ordenats pel Dr. Josep M. Marquès, fins a aconseguir dominar la misteriosa màquina lectora de microfilms. Érem pocs, pacients i pobres en recursos. Per als genealogistes gironins –aficionats o no– les coses han canviat molt des de llavors.

DANI VIVERN > TEXT
EDUARD PUNSET > FOTOS

No, això ho trobareu al Seminari de Girona, a l'Arxiu Diocesà. Els llibres parroquials els tenim dipositats allà, i microfilmats». Aquesta era la frase més habitual que rebies per resposta quan trucaves a una rectoria de la diòcesi de Girona per sol·licitar permís per fer-hi una consulta genealògica. Es notava que els rectors estaven una mica tips d'aquell *in crescendo* de trucades i visites de gent de les comarques i de fora, a la recerca dels seus avantpassats. Alguns mossens em van explicar –un cop vist que jo no semblava perillós– que s'havien trobat els llibres parroquials amb fulls arrencats per algun consultant desaprensiu.

La fal·lera per conèixer el propi passat s'havia despertat, i ja no era cosa de

>> *Detall d'un dels llibres de baptisme de la parròquia de Sant Feliu (Girona), corresponent a l'any 1728. Des d'ara, els llibres sacramentals de la diòcesi es poden consultar així per Internet.*

La Societat Genealògica d'Utah va microfilmear els més de 5.000 llibres parroquials gironins

quatre jubilats. La biblioteca de l'Arxiu Diocesà de Girona (ADG) rebia més i més visitants, i la màquina de microfilms ja s'havia fet gairebé inaccessible, perquè les nombroses sol·licituds per usar-la obligaven a demanar hora amb setmanes d'antelació.

Però no acabaven aquí les dificultats dels que, com jo, anàvem adquirint sobre el terreny els trucs i estratègies

>> **Curset de genealogia al Consell Comarcal del Baix Empordà.**

de localització de remots rebesavis. Ben aviat vam constatar que hi havia parròquies molt importants, com la de Sant Pere a Figueres, els llibres de les quals havien desaparegut, o havien estat cremats o robats, durant la Guerra Civil o en altres tragèdies prèvies.

Hi havia una alternativa, molt complicada: l'Arxiu Històric de Sant Josep. Allà, entre milers de volums de dimensions que al principi em van semblar descomunals i que encara m'ho semblen, hi podia haver registres notarial dels meus avantpassats figuerencs. Però per quin notari de les desenes que hi havia hagut a Figueres i voltants entre 1650 i 1720 havia de començar? Una acotació més o menys encertada dels anys entre els quals calia buscar, afegida a la sort del principiant, van fer possible trobar, indexat, el cognom *Vivern* ja en el segon volum que vaig obrir. Recordo que el personal de l'Arxiu Històric se'n feia creus.

Genealogia electrònica

L'aparició d'Internet va descobrir un increïble univers de possibilitats per als que ja havíem esgotat –aparentment– totes les possibilitats del paper i del microfilm. No ens resignàvem a veure els buits del nostre arbre genealògic sense fer alguna provatura amb aquella eina que prometia contenir-ho tot. Les primeres passes a cegues pel

web van demostrar un fet previsible: al Regne Unit, a França i als EUA estaven a anys llum de nosaltres en el terreny de la genealogia. Ja tenien bases de dades per comtats, per departaments, llistes de militars, d'ingressos a hospitals, d'immigrants consultables per any, cognoms, país d'origen, vaixell d'arribada...

Aquí a Girona no estàvem tan bé, però es pot dir que havíem tingut sort: per iniciativa del Dr. Marquès, la Societat Genealògica d'Utah (SGU), amb seu a Salt Lake City (EUA), ja havia microfilmada, entre 1981 i 1983, els més de 5.000 llibres parroquials dipositats: en total, unes 800.000 pàgines. El 2002, amb el suport de la Diputació de Girona, es va editar un CD-ROM titulat *ADG, Repertori general*, que contenia 260.000 resums d'actes, equivalents a unes 25.000 pàgines, entre les quals hi havia les dispenses matrimonials. Aquest important volum d'informació, recopilat pel mateix Dr. Marquès i digitalitzat per Pere Trijueque, ben aviat

va estar disponible al portal de l'ADG, <http://www.arxiuadg.org>, cosa que augurava un futur proper en què la majoria de llibres parroquials gironins es podrien llegir en format electrònic. Efectivament, fa pocs anys es va acordar que la Societat Genealògica d'Utah s'encarregués de digitalitzar els microfilms, i un cop això efectuat s'han passat a format PDF a Girona mateix. El total ocupa l'equivalent a 250 CD-ROM, i es pot visualitzar des de 2005 en els ordinadors –actualment, nou terminals de consulta– que l'ADG ha posat a disposició dels usuaris. Anna Bancells, llicenciada en història de l'art i en documentació que treballa a la biblioteca de l'ADG, ens explica que tot i l'increment d'ordinadors convé reservar hora per fer les consultes, atès l'elevat nombre d'usuaris de les comarques i de fora.

Però aquesta espera ja no té raó de ser. De fet, una part dels llibres sacramentals gironins i de molts altres llocs eren accessibles des de casa ja fa uns anys, al web www.familysearch.org, que en l'argot genealogista s'anomena «la pàgina dels mormons», perquè, com la SGU, és finançat i gestionat per aquest moviment religiós nord-americà. Encara hi manquen moltes parròquies del bisbat de Girona, i moltes estan en grafia castellanitzant, fruit de com estaven les coses en aquest país

Al web dels mormons www.familysearch.org s'hi poden fer recerques per cognoms a escala mundial

el 1981, però té l'avantatge que s'hi poden fer recerques per cognom a escala mundial, prescindint de la localització geogràfica, si convé, i es poden filtrar més endavant segons criteris cronològics, per països o per tipus de dades (matrimoni, bateig, etc.). Des de fa uns mesos, però, la diòcesi de Girona ha tingut la gran sort de figurar entre les cinc úniques de tot l'Estat que tenen tots els seus llibres sacramentals –o gairebé tots– consultables des de casa per Internet, en format d'imatge. És a dir, des d'ara ja podem veure des del nostre ordinador qualsevol pàgina de les que es van microfilmear en el seu moment, com si l'estiguéssim consultant en el llibre original. S'hi pot accedir des de l'adreça <http://pilot.familysearch.org/recordsearch/start.html#start>. Allà, des d'un mapa del món, podem escollir el país i la diòcesi que ens interessa. Un cop a la de Girona –si és aquesta la que volem– ens trobem un índex de les parròquies i, dins de cadascuna, els llibres existents. Només cal obrir el que ens interessi i anar passant pàgines.

Però no s'acaben aquí les meravelles de la genealogia electrònica: la premsa gironina digitalitzada, disponible a www.girona.cat/sgdap/cat/premsa.php#pandora, del Servei de Gestió Documental de l'Ajuntament de Girona, permet buscar qualsevol paraula –i, per tant, qualsevol cognom– en 1.240.105 pàgines corresponents a 18 publicacions, alguna de les quals es remunta a 1808. Això pot ajudar a localitzar persones en un moment i un municipi concrets del nostre territori.

La recerca a les guies telefòniques en línia de quasi tot el món facilita també la localització de cognoms gironins en els llocs més inesperats. Va ser per aquesta via que vaig trobar uns Vivern a Buenos Aires, a Curitiba i a Toronto, tots de la mateixa procedència, i amb els quals va resultar que compartim rebesavi per línia directa.

Altres bases de dades, com les de moltes societats genealògiques europees, espanyoles i catalanes (www.scgenealogia.org), són un bon recurs per trobar avantpassats vinguts de fora –sobretot del migdia francès, entre 1500 i 1650–, com és el meu cas i

el de molts altres gironins que ni s'ho imaginem.

La genealogia digital ha desenvolupat un format unificat d'arbre genealògic, el Gedcom, amb el qual es poden importar i exportar branques familiars i arbres complets a d'altres arbres existents, o incorporar-los a bases de dades que admeten el format Gedcom.

Genealogia genètica

Si tenim la mala sort de no disposar de cap pista més enllà dels nostres avis o si, simplement, ens pica la curiositat, podem encarregar una anàlisi d'ADN a través de National Geographic, de FamilyTree DNA o d'altres entitats nord-americanes i britàniques que ofereixen, amb més o menys detall en funció del preu que vulguem pagar, la possibilitat de conèixer la nostra pertinença a un o altre haplogrup. Els haplogrups confirmen la teoria genètica que postula Luigi Luca Cavalli-Sforza, segons la qual no existeixen races sinó adaptacions ràpides al mitjà, i que es corresponen *grosso modo* a unitats lingüístiques. El mètode d'obtenció d'ADN per fer aquestes anàlisis –un frotis a l'interior de la galta, absoluta-

ment indolor i que es fa l'usuari mateix– determina quantes mutacions acumulades porta el nostre cromosoma Y (línia paterna), i ens situa en un moment i un lloc de l'evolució humana, en alguns casos fins a temps remots. Per exemple, una anàlisi simple de 12 marcadors del cromosoma Y (DYS), conjuntament amb la determinació dels STR o microsatèl·lits (repeticions consecutives d'una mateixa seqüència d'ADN), indiquen sense error si la línia paterna d'una persona es remunta als celtes de Bretanya, per exemple, o a les tribus balcàniques de la darrera glació. Una anàlisi de 37 marcadors permet afinar si compartim els mateixos gens paterns amb un personatge que visqué durant el segle XI, el segle XIV o fins i tot més tard.

En el cas de les dones, que no tenen cromosoma Y, aquestes anàlisis es practiquen a partir d'una mostra d'ADN del pare, d'un germà o d'un oncle de la banda paterna.

També es pot sol·licitar una anàlisi de la línia materna, a partir de la mateixa mostra que hagi servit per determinar l'haplogrup patern.

El cost d'aquestes anàlisis, en cas que ho fem a través de National Geographic (www.nationalgeographic.com.es/genographic.htm), ajuda a finançar l'extracció d'ADN a individus d'ètnies remotes o de grups lingüístics en franca desaparició, per obtenir el mapa complet de l'evolució humana. En aquests moments, el mapa ja cobreix un percentatge molt important de mutacions i, per tant, de diferenciacions localitzables en el temps i en l'espai respecte als primers homínids.

Així, sabem que un 20% d'homes catalans pertany al subhaplogrup R1b1b2a1a2c, que està definit per la mutació R-M167/SRY2627. En l'enguatge més planer: una cinquena part de catalans té una mutació que també es troba en menor percentatge entre els bascos i els gascons. Aquesta mutació ens diferencia una mica de l'haplogrup R1b, en què estem inclosos, i que correspon a totes les poblacions precèltiques de la zona atlàntica europea o AMH (*Atlantic Modal Haplotype*).

Dani Vivern és periodista.

La genealogia digital ha desenvolupat un format unificat d'arbre genealògic